

інституціями. В умовах війни особливого значення набуває фіксація цифрових доказів, залучення експертів і забезпечення достовірності зібраної інформації, адже саме від цього залежить притягнення винних до відповідальності та відновлення справедливості.

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Гнусов Ю. В., Калякін С. В. Кримінальний аналіз у роботі підрозділів Національної поліції України. *Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми*. Харків. 2019. С. 61-63.

3. Марченко О. А. Деякі проблемні питання фіксування та розслідування кримінальних правопорушень проти довілля в умовах воєнного часу. *Актуальні питання юриспруденції*. Правова позиція, № 2 (39), 2023. с. 179-183.

4. Пчеліна, О. В. Особливості збирання доказів на місці події під час досудового розслідування злочинів проти довілля, пов'язаних зі збройною агресією РФ проти України. Актуальні питання кримінального провадження у сучасних умовах : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 31 трав. 2023 р.) / МВС України, Одес. держ. ун-т внутр. справ. Одеса, 2023. С. 190-193.

5. Сенченко Н. М., Костюченко Н. Д. Збирання доказів у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану. *Академічні візії*. Випуск 43/25. с. 1-6.

Вадим ЧЕПУРКО

викладач кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Антон ЧЕПУРКО

ветеран війни, бойовий медик

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА КРИЗЬ ПРИЗМУ ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ: ЗАПОРУКА ЯКОСТІ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Існуюча ситуація з безпекою в нашому сьогоденні, вимагає тісної співпраці між поліцією та судовою системою різних країн, тобто інтенсивний обмін криміналістичними даними та доказами.

Під час протидії збройній агресії РФ проти України твердження про істотне значення міжнародного співробітництва у різних сферах публічної діяльності набуло особливого значення. Виклики, з якими стикнулися судово-експертні установи України, продемонстрували, що національна судова експертиза задля належного виконання нею функції забезпечення правоохоронної діяльності повинна бути інтегрованою до міжнародної професійної спільноти [3 с.42].

Це передбачає гармонізацію норм, тобто використання міжнародних

стандартів, які слід застосовувати при проведенні криміналістичного аналізу слідів вчинених злочинних діянь (тобто підготовка доказів для притягнення до відповідальності винних осіб).

Чинний Закон України «Про судову експертизу» відображає окремі напрями міжнародного співробітництва: проведення судової експертизи за дорученням відповідного органу чи особи іншої держави (ст. 22); залучення фахівців з інших держав для спільного проведення судових експертиз (ст. 23); міжнародне наукове співробітництво (ст.24) [1].

З розвитком криміналістики та технологій розширюється область, що потребує регулювання, тобто необхідно бути впевненим, що кожен доказ – з моменту його виявлення на місці події, на етапах упаковки, транспортування до лабораторії, прийому, обробки експертами та складання експертних висновків, а також їх представлення перед судом, – повністю безпечний і захищений від будь-яких можливих пошкоджень, зловживань, неконтрольованих або непрофесійних дій, забруднення чи можливого знищення.

Криміналісти також наголошують, для підвищення якості експертних послуг на міжнародній арені пропонується дотримуватися європейських стандартів, використовувати спільні методи дослідження та не допускати монополізації експертної діяльності [5, с. 211].

Наразі всі ці етапи регулюються двома стандартами: ISO 17020 – стандарт для операцій з розслідування місця злочину та ISO 17025 – стандарт лабораторної калібрування та тестування.

Стандартизація криміналістики і акредитація лабораторій відповідно до міжнародних стандартів – це нове століття. Співпраця в галузі криміналістичних розслідувань і обмін криміналістичними базами даних – це види діяльності, які не мають альтернативи.

Є впевненість, що зусилля по стандартизації судово-експертної діяльності в Україні допоможуть більш ефективної боротьби з організованою злочинністю. Іншими словами, судова експертиза стане більш практичною і прозорою, а судово-експертні лабораторії – більш компетентними.

Оскільки лабораторія підтверджує свої результати, то її діяльність стає еталонною для судово-експертних досліджень і встановлення обставин злочинів.

Слід зазначити, що акредитовані судово-експертні лабораторії в своїй діяльності повинні використовувати і сертифіковані експертні методики, що задовольняють певним вимогам.

Міжнародний досвід по організації судово-експертної діяльності показує, що існування вимог до акредитації та відповідно їх реалізація сприяють розвитку методичного забезпечення за рахунок диференціації проведених досліджень, з одного боку, а з іншого – ефективно сприяють кооперації при виконанні складних багатооб'єктних експертиз, відкривають можливість інформаційного методичного обміну.

Безсумнівно, сертифікація мінімізує кількість експертних помилок, підвищується ефективність використовуваних засобів і методів, знижує матеріальні і часові витрати на виконання досліджень та експертиз. Перспектива однотипних вимог до експертів відповідних спеціальностей відкривають можливості досягнення однакових результатів при дослідженні одних і тих же об'єктів, а значить, підвищують об'єктивність і результативність проведених експертиз.

На сьогодні, науково-дослідними установами судових експертиз нашої держави вжиті певні заходи щодо акредитації криміналістичних лабораторій.

Акредитація державних спеціалізованих установ судової експертизи в Україні на відповідність вимогам ISO/IEC 17020 та ISO/IEC 17025 розпочалася у 2010 році. З того часу акредитовано понад 25 зазначених установ. До процесу акредитації за стандартами систем управління якістю, що є першим напрямком стандартизації, на даний час долучилися усі міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи судової експертизи.

Другий напрямок стандартизації розпочав свою історію з 2009 року, коли світ побачила доповідь Національної академії наук США «Посилення судової науки в США: шлях вперед», появленню якої передувала, за дорученням Конгресу США, майже трирічна робота спеціальної комісії з вивчення причин непоодиноких випадків незаконного засудження невинних людей та не притягнення до відповідальності злочинців, заснованих на помилкових аналізах у ході проведення експертиз та інтерпретації їх (аналізів) результатів. Крім того, мали місце неточні або перебільшені покази експертів, що тягло за собою прийняття помилкових або недостовірних доказів [2 с. 60].

Обґрунтованість доказів у суді залежить від їх застосування та дотримання, тобто компетенції та можливостей криміналістичної лабораторії здійснювати криміналістичний аналіз відповідно до міжнародних норм, що визначається акредитацією

Міжнародна стандартизація, розробка професійних процедур, єдині бази даних, безпечний ланцюжок поставок, професійна обробка доказів, неупереджені та об'єктивні висновки і думки освічених і відданих своїй справі судових експертів з високою професійною цілісністю, співпраця з прокурорами і суддями є основою для ефективного виявлення навіть найсерйозніших злочинних дій. Гармонізація з законодавством ЄС та прийняття законів про якість, які зроблять відбір, необхідне навчання та сертифікацію працівників більш строгими, є зобов'язанням, яке повинне виконуватись без зволікання, щоб мати можливість отримати вигоду з корисного розвитку судової системи і участі в процесі міжнародного обміну даними.

1. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
2. Судові експертизи в процесуальному праві України – навч. посібник за заг. Ред.. О.Г. Рувіна. 2019 Міністерство юстиції України, Київський НДІСЕ
3. Судова експертиза в контексті відновлення України. ІІІ Всеукраїнський форум судових експертів: Матер. ІІІ всеукр. наук.-практ. конф. (9 червня 2023 р.м. Львів); за ред. д.т.н. М. О. Можаява / НДІСЕ у сфері інформаційних технологій та інтелектуальної власності Мін'юсту. Київ: видавництво Ліра-К, 2023. 268 с.
4. Судово-експертна діяльність: збереження наукового та кадрового потенціалу в умовах воєнного стану : ІV Всеукраїнський форум судових експертів (м. Львів, 7 червня 2024 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. 428 с.
5. Pakulova Tetiana, Bidniak Hanna. International experience of using special knowledge in police activity. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2021. Special Issue № 1. С. 211- 215. DOI 10.31733/2078-3566-2021-5-211-215

Юлія ЧУПРИНА

головний судовий експерт
Донецького НДЕКЦ МВС

Костянтин ГАЛАНІН

судовий експерт
Донецького НДЕКЦ МВС

Артем ГАЙДЮК

судовий експерт
Дніпропетровського НДЕКЦ МВС

**ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ З ПСИХОЛОГІЇ
ТА ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ
В ХОДІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ СУЇЦИДІВ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ**

В умовах повномасштабної збройної агресії проти України, особливої уваги набувають питання психічного здоров'я військовослужбовців, які перебувають у зоні бойових дій. Найновіші дослідження у галузі суїцидології, спираючись на статистичні дані правоохоронних органів (інформація у закритому доступі), показують, що під час дії воєнного стану в Україні відбулося значне зростання кількості суїцидальних намірів і їх реалізації військовослужбовцями [3]. Підвищення рівня психоемоційного виснаження, бойової втоми, переживань горя втрати побратимів, а також недостатня психологічна підтримка в умовах постійного стресу призводять до зростання кількості випадків суїцидальної поведінки серед військовослужбовців. Армія є дзеркалом суспільства, між військових є різні люди, в умовах постійної взаємодії в умовах жорсткої регламентації, постійних викликів виникають конфлікти. Воїни можуть мати різні взаємини